

СВІТОВА ЕКОНОМІКА ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 336.74:330.34.01:339.72
JEL Classification: E42; G28; O33; F65; G15

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

©2025 ВОЙТОВИЧ Л. М., ІВАТЬ Х. О

УДК 336.74:330.34.01:339.72
JEL Classification: E42; G28; O33; F65; G15

Войтович Л. М., Івань Х. О

Сучасні тенденції розвитку та регулювання ринку криптовалют у світовій економіці

У статті досліджено сучасні тенденції розвитку та регулювання ринку криптовалют у світовій економіці з урахуванням трансформаційних процесів фінансової системи та цифровізації. Розглянуто сутність і класифікацію основних видів криптовалют, включаючи біткоїн, етер, стейблкоїни, альткоїни та токени, що виконують функції платіжних засобів, інвестиційних інструментів і елементів децентралізованих фінансів. Проаналізовано динаміку розвитку крипторинку, його капіталізацію та кількість власників криптовалют у регіональній структурі, використано статистичні дані провідних міжнародних організацій і аналітичних агентств. Особливу увагу приділено регуляторним моделям у різних регіонах світу: законодавчій практиці Європейського Союзу, підходам США та Канади, Великої Британії, Швейцарії, а також досвіду країн, що розвиваються, де криптовалюти набули популярності як інструмент захисту від інфляції, інвесторів від шахрайства та маніпуляцій, підвищення довіри, що сприятиме фінансовій інклюзії. Проаналізовано український контекст, зокрема прийняття Закону «Про віртуальні активи», а також роль криптовалют у фінансуванні гуманітарних і оборонних потреб у період воєнних викликів. Виявлено ключові проблеми, серед яких відсутність глобально уніфікованих правил, ризики відмивання коштів, кіберзагрози та волатильність ринку. Обґрунтовано перспективи розвитку криптовалютного ринку у напрямі поєднання інновацій та безпеки через гармонізацію регуляторних норм, розвиток міжнародного співробітництва та інтеграцію криптоінструментів у легальну фінансову систему. Отримані результати сприяють кращому розумінню ролі криптовалют у сучасній економіці та формуванню підґрунтя для ефективної державної політики у сфері фінансових інновацій.

Ключові слова: криптовалюта, біткоїн, стейблкоїн, віртуальні активи, світова економіка, фінансові технології, міжнародне регулювання, цифровізація фінансової системи.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2025-3-5-12>

Рис.: 2. Бібл.: 21.

Войтович Людмила Мирославівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та міжнародної економіки, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: lyudmyla.voytovych@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4514-7770>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-2526-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218768403>

Івань Христина Олегівна – магістрант кафедри аналітичної економіки та міжнародної економіки, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: khrystyna.ivat20@gmail.com

UDC 336.74:330.34.01:339.72
JEL Classification: E42; G28; O33; F65; G15

Voytovych L. M., Ivat K. O. Modern Trends in the Development and Regulation of the Cryptocurrency Market in the Global Economy

The article explores current trends in the development and regulation of the cryptocurrency market in the global economy, considering the transformational processes of the financial system and digitalization. The authors examine the nature and classification of the main types of cryptocurrencies, including bitcoin, Ether, stablecoins, altcoins, and tokens, which serve as means of payment, investment instruments, and components of decentralized finance. The article analyzes the dynamics of the cryptocurrency market, its capitalization, and the number of cryptocurrency owners within the regional structure, using statistical data from leading international organizations and analytical agencies. Particular attention is paid to regulatory models in different regions of the world: the legislative practices of the European Union, approaches in the USA and Canada, the United Kingdom, Switzerland, as well as the experience of developing countries, where cryptocurrencies have become popular as a tool to protect against inflation, safeguard investors from fraud and manipulation, and to build trust, thereby promoting financial inclusion. The Ukrainian context has been analyzed, including the adoption of the Law «On Virtual Assets», as well as the role of cryptocurrencies in financing humanitarian and defense needs during periods of military challenges. Key issues have been identified, including the lack of globally unified rules, money laundering risks, cyber threats, and market volatility. The prospects for the development of the cryptocurrency market are substantiated in terms of combining innovation and security through the harmonization of regulatory standards, the development of international cooperation, and the integration

of crypto instruments into the legal financial system. The obtained results contribute to a better understanding of the role of cryptocurrencies in the modern economy and provide a foundation for effective State policy in the field of financial innovations.

Keywords: cryptocurrency, bitcoin, stablecoin, virtual assets, global economy, financial technologies, international regulation, digitization of the financial system.

Fig.: 2. Bibl.: 21.

Voytovych Lyudmyla M. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Analytical Economy and International Economics, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: lyudmyla.voytovych@lnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4514-7770>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-2526-2018>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57218768403>

Ivat Khrystyna O. – Master's Student of the Department of Analytical Economy and International Economics, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: khrystyna.ivat20@gmail.com

Вступ. У сучасних умовах цифровізації світової економіки криптовалюти посідають дедалі важливіше місце як альтернативний фінансовий інструмент та новий сегмент глобального ринку капіталу. Їхня швидка інтеграція у міжнародні фінансові системи створює як можливості для інноваційного розвитку, так і значні ризики, пов'язані з фінансовою стабільністю, кібербезпекою та відмиванням коштів. Нерівномірність регуляторних підходів у різних країнах світу зумовлює потребу у виробленні збалансованих моделей державного та міжнародного регулювання, здатних забезпечити прозорість ринку, захист інвесторів і сприяти сталому розвитку фінансової системи. Дослідження сучасних тенденцій функціонування та регулювання ринку криптовалют є надзвичайно актуальним для формування ефективної стратегії його розвитку в умовах глобальних викликів.

Криптовалюти – це цифрові (віртуальні) валюти, захищені криптографією, що забезпечує їх неможливість підробки. Вони існують у децентралізованих мережах (блокчейн), які не потребують центральних банків чи урядового контролю [10]. Наприклад, відомо, що криптовалюти загалом не мають емітента – їх генерують самі учасники мережі під час майнінгу, а кожна транзакція підтверджується децентралізовано. Основні особливості криптовалют – це анонімність і прозорість блокчейну, де всі проведені операції записані у незмінні ланцюги блоків. За останні роки криптовалюти еволюціонували від експериментальної інновації до масової фінансової активності. Так, станом на 2024 рік загальна кількість існуючих криптовалют перевищує 17 тис., з яких приблизно 11 тис. активні, а глобальну базу користувачів оцінено в понад 560 млн осіб (або ~6,8% населення Землі) [12]. Зростання популярності обумовлене різким нарощенням ринкової капіталізації й розвитком технологій (DeFi, смарт-контракти тощо).

Водночас високі темпи зростання поєднуються з надзвичайною волатильністю та труднощами в частині регулювання. У цій статті аналізуються сучасні тенденції функціонування криптовалютних ринків у різних регіонах світу, а також наявні підходи до їх регулювання, зокрема,

увагу приділено викликам і перспективам для України на глобальному фоні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній літературі дослідження ринку криптовалют зосереджені на трьох взаємопов'язаних напрямках: макроекономічні та фінансові ризики, технологічні інновації та їх економічні наслідки, правове регулювання і заходи запобігання фінансовим злочинам. Міжнародні організації та провідні науковці прагнуть синтезувати практичні рекомендації для політики регулювання, одночасно досліджуючи ринкові детермінанти цін і роль «стейблкоїнів» як проміжного елементу між криптовалютами та традиційними платіжними системами.

У звіті «Elements of Effective Policies for Crypto Assets» МВФ (IMF) аналізує принципи формування політик для криптоактивів, наголошуючи на макрофінансових ризиках, потребі у чіткому нормативному визначенні категорій активів і відповідних інструментах нагляду (включно з питаннями монетарної та фіскальної політик). IMF також пропонує інструментальну матрицю (C-RAM) для оцінки ризиків криптоактивів на національному рівні [13].

Звіти Bank for International Settlements (BIS) і супутні публікації вказують на особливі ризики стейблкоїнів (потенціал підриву монетарного суверенітету, канал для «доларизації» та загрози фінстабільності), а також обговорюють підходи «same risks, same regulation» і їхні обмеження у випадку токенизованих активів. Останні бюлетені BIS підкреслюють потребу швидшого регуляторного реагування [7].

НБУ досліджує проект «e-hryvnia» та висловлює застереження стосовно включення криптовалют у міжнародні резерви, підкреслює високу волатильність та регуляторні ризики. Також акцентує увагу на тому, що до впровадження глобального узгодженого підходу використання криптоактивів у офіційних резервах є передчасним [6].

Щодо позиції українських вчених, то В. Пліса аналізує роль віртуальних активів в українській економіці, визначає ризики для нацфінсистеми та підкреслює необхідність комплексного регулювання (податкова база, AML, статус активів). Автор робить акцент на унікальних

для України аспектах – вплив війни, роль криптодонорства і питання інтеграції в європейські нормативи [3]. О. Гайдучок досліджує особливості віртуальних активів як об'єкта звернення: правовий статус, механізми обігу, приклади практичного застосування у державно-цілових проектах, зокрема, збір криптовалюти для допомоги Україні [2]. Г. Кришталь вивчає регулювання операцій з криптовалютою, правову природу блокчейн-операцій та рекомендації щодо уніфікації підходів у національному законодавстві [1].

Отже, незважаючи на значний доробок окремих аспектів у сфері криптовалют, існує недостатня кількість досліджень, що поєднують макроекономічний аналіз з правовим регулюванням на прикладі конкретних країн (case-studies), а також обмежена кількість наукових праць, що оцінюють довгостроковий ефект криптовалют на монетарний суверенітет країн, що розвиваються.

Мета статті полягає у дослідженні сучасних тенденцій функціонування ринків криптовалют у світі, вивченні їх особливостей та регіональних відмінностей, аналізі підходів до регулювання в різних країнах, а також визначенні основних викликів і перспектив розвитку ринку криптовалют в Україні в контексті глобальних процесів.

Методи дослідження. У дослідженні використано комбіновані методи вивчення наукових та електронних джерел. Для оцінки тенденцій показників криптографічних ринків у різних країнах застосовано порівняльний аналіз (кількість власників, торгові обсяги, ринкова капіталізація тощо). Використано кількісні методи обробки даних для порівняння приростів та трендів розвитку ринку криптовалют. Основу методології склали метод систематизації (для розкриття поняття криптовалют, опису ключових видів), емпіричний метод (для дослідження криптовалютних ринків), розрахунково-аналітичні методи та графічний метод (для аналізу капіталізації ринку криптовалют і представлення результатів на графіках). У тексті статті наведено аналіз статистики й графічних матеріалів, опрацьованих шляхом збору даних по регіонах (США, Європа, Азія, Латинська Америка, Україна) та узагальнених з використанням відкритих джерел (Chainalysis, CoinGecko тощо).

Викладення основного матеріалу. Криптовалюти є цифровими активами, які створюють за допомогою блокчейн-технології, і функціонують вони незалежно від централізованих банків. Зазвичай їх не емітують центральні банки, що теоретично робить їх незалежними від маніпуляцій уряду. Криптовалюти працюють на основі розподілених реєстрів, де кожна транзакція підтверджується мережею комп'ютерів завдяки криптографії. Це значить, що транзакції є публічними та незмінними, а ідентифікувати справжніх учасників часто складно через псевдонімність адрес. Інфраструктура криптовалют включає блоки даних, що поєднані в ланцюг (блокчейн) і підтверджуються за певними правилами консенсусу (Proof-of-Work, Proof-of-Stake тощо) [10].

Основні види (класифікація) криптовалют:

- *платіжні коїни* (наприклад, Bitcoin, Litecoin) – створені, насамперед, для збереження вартості та переказів. Bitcoin (запущений у 2009 р.) є найстаршою і найпоширенішою криптовалютою, часто вважається «цифровим золотом» в крипто-економіці;

- *альткоїни* (Altcoins) – альтернативні криптовалюти, створені з метою покращення обмежень біткойна або для впровадження нових функцій. Деякі з найвідоміших альткоїнів включають: Лайткоїн (Litecoin) та Ефіріум (Ethereum);
- *геймінг- і метаверс-токени* (The Sandbox, Axie Infinity) – призначені для платіжних та ігрових елементів у віртуальних світах;
- *стейблкоїни* – криптовалюти, які прагнуть утримувати стабільний курс, прив'язуючись до певного актива (валюти, золота чи іншого) [17]. Наприклад, Tether (USDT) і USD Coin (USDC) прив'язані до курсу долара США (1:1), що знижує волатильність і робить їх зручними для щоденних транзакцій [17];
- *мемкоїни та спекулятивні токени* (Dogecoin, Shiba Inu) – зазвичай виникають за трендом та не несуть фундаментальної функціональності;
- *NFT (невзаємозамінні токени)* – унікальні криптотокени, що використовуються для цифрової власності (мистецтво, колекційні предмети), хоча формально не є «валютою».

У світовому масштабі ринки криптовалют розвиваються нерівномірно. За останні роки у різних регіонах спостерігається значне зростання кількості користувачів і обсягів транзакцій, проте вплив регіональних чинників призводить до географічних відмінностей. Так, за оцінками Triple-A, станом на 2024 рік у світі налічувалося понад 560 млн власників криптовалют [12], тоді як два регіони – Південна Азія (Індія, Пакистан, Бангладеш) і Південно-Східна Азія (В'єтнам, Філіппіни, Індонезія) – демонструють надзвичайно високі показники проникнення. Країни індійського субконтиненту та АСЕАН часто очолюють рейтинги за часткою населення, що володіє криптоактивами (в Індії – ~6,5% населення, у В'єтнамі – понад 21% [12]).

Водночас у розвинених країнах кількість користувачів у цифрах вища, але частка населення нижча. Наприклад, у США близько 53 млн людей (15–16% дорослого населення) володіють криптовалютою [12]. У Західній Європі щодо відсоткового показника лідирує Велика Британія (~15% населення), далі – Німеччина (~6%) та Франція (~4%) [12]. Загалом доступні дані свідчать, що США поступаються Індії за абсолютною кількістю криптовласників, а за відсотком – значно поступаються таким країнам, як В'єтнам та Філіппіни [12].

У 2024 році найбільша кількість власників криптовалют зосереджена в Азії – понад 326,8 млн осіб, що становить майже половину всіх користувачів у світі (рис. 1). Попри те, що темп зростання у відсотках порівняно невисокий (21,8%), абсолютний приріст у понад 58 млн користувачів робить цей регіон ключовим драйвером глобального поширення цифрових активів. Значні обсяги також демонструють Північна Америка (72,2 млн, +38,6%) та Африка (43,5 млн, +8,5%), де криптовалюти дедалі частіше використовують як засіб збереження вартості та інструмент транзакцій.

Водночас у Європі, Південній Америці та Океанії темпи зростання вражають: 60,3%, 116,5% та 114,3% відповідно. Це свідчить про прискорену динаміку прийняття

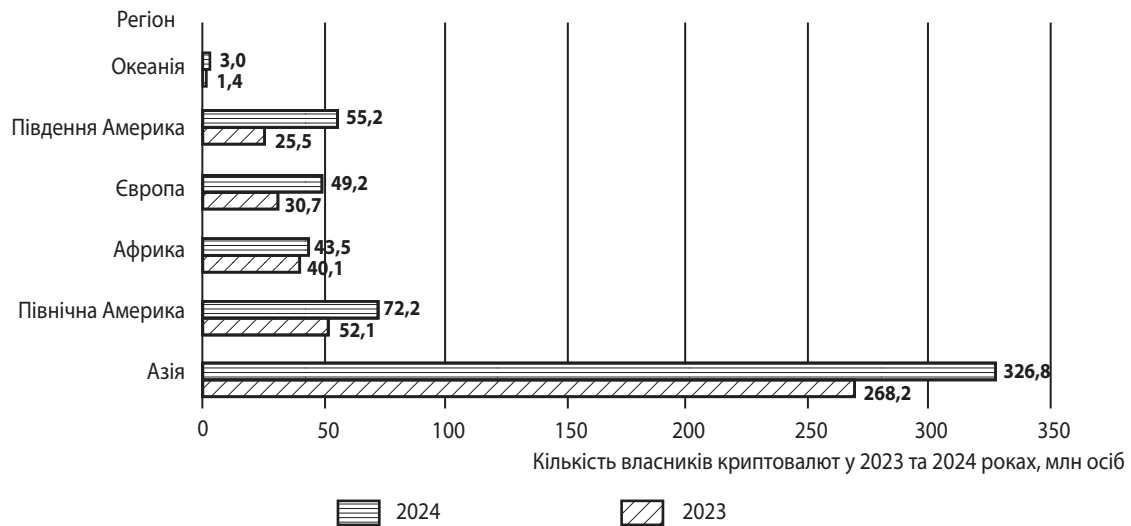

Рис. 1. Кількість власників криптовалют за регіонами у 2023 та 2024 роках

Джерело: складено авторами на основі даних [12]

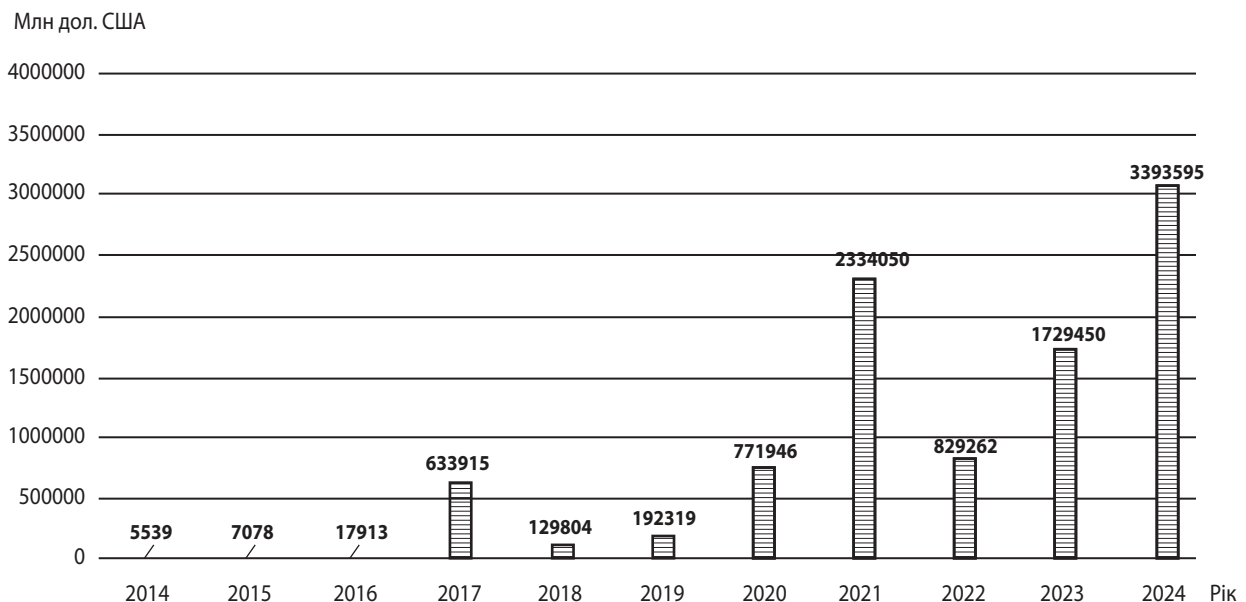

Рис. 2. Капіталізація ринку криптовалют у 2014–2024 рр.

Джерело: складено авторами на основі даних [4]

цифрових активів у регіонах, які раніше поступалися за масштабами використання. Особливо виділяється Південна Америка, де кількість власників більш ніж подвоїлася – з 25,5 до 55,2 млн осіб. Таким чином, глобальна географія криптовалютної активності стає дедалі більш рівномірною, а розвиток ринку виходить далеко за межі традиційних центрів у Північній Америці та Азії.

Щодо загальної капіталізації: за даними CoinGecko, ринкова капіталізація всіх криптовалют коливалась від ~\$600 млрд у 2017 р. до понад \$2,3 трлн у 2021 р. і складала рекордні близько \$3,4 трлн на початок 2024 р. (рис. 2). Це підкреслює циклічність ринку та значну волатильність інтересу інвесторів.

Глибший аналіз показує, що починаючи з 2023 р. активність в криптовалютах зросла у всіх регіонах і за всіма категоріями. Зокрема, інституційні (великі) транзакції Bitcoin збільшувалися стрімко: введення Bitcoin ETF у США у 2024 р. стало драйвером зростання – за рік (липень 2023 – червень 2024) обсяги великих BTC-переказів зросли приблизно на 250% (YoY) [18]. Це значно більше, ніж зростання роздрібних транзакцій (малих) чи обмінних операцій з іншими активами.

Водночас Північна Америка (США, Канада) характеризується значною абсолютною масою торгів і напрацьованою інфраструктурою (велика кількість бірж і сервісів), але з помірними темпами зростання (ринок, вірогідно, вже

зрілий). У США станом на 2024 р. налічувалося ~53 млн криптовласників (~15% дорослого населення) [12]. Європа демонструє середній рівень проникнення: лідерами є Велика Британія (~15%) та Німеччина (~6%), які активно розробляють регуляторні норми (регламент MiCA в ЄС). Азія очолює глобальні рейтинги: Індія (93,5 млн власників, 6,5% населення) посідає перше місце у рейтингу прийняття [18], далі йдуть Індонезія (12,2 млн) та В'єтнам (20,9 млн, що становить ~21% населення) [12]. Багато азійських країн використовують криптовалюти як альтернативу слабким національним валютам, тому частка населення там вища. Латинська Америка має високий відсоток користувачів і активне впровадження DeFi (наприклад, Венесуела, Аргентина). Країни Африки також демонструють значний інтерес: за індексом Chainalysis на 2024 рік Нігерія посідала друге місце в світі за індексом впровадження криптовалют, хоча частка населення там відносно невелика.

Що ж стосується України, то спостерігається дуже активне застосування технології. За оцінками, кількість українських власників криптовалют становить близько 4 млн осіб (~10% населення) [12], що забезпечує Україні шосте місце у глобальному рейтингу впровадження криптовалют [18]. Попри воєнні та економічні виклики, криптовалюти відіграють важливу роль (збір пожертв, міжнародні транзакції тощо). Для порівняння, у великій ЄС-країні, Німеччині, приблизно 5 млн криптовласників (~8% населення) [12]. Таким чином, Україна демонструє помітно вищий відсоток проникнення криптовалют порівняно з більшістю розвинених економік.

Поки криптовалюти набирають масовості, регуляторні органи у всьому світі намагаються впровадити відповідні рамки. Міжнародна практика доводить: регулювання сектора може варіюватися від повної заборони до створення адаптивних правил захисту інвесторів. Як зазначає МВФ, «зростання ринкової капіталізації криптовалют та проникнення їх у регульовану фінансову систему» стали вагомим стимулом для посилення нормативного контролю [16]. Однак регулятори стикаються з труднощами: крипторини еволюціонує дуже швидко, термінологія й інноваційні продукти часто не узгоджені між юрисдикціями [16].

Якісне регулювання криптовалютного ринку із посиленням правил його функціонування допоможе:

- забезпечити захист інвесторів від шахрайства та маніпуляцій;
- гарантувати, що учасники ринку отримують повну й достовірну інформацію;
- стримувати підпільні фінансові потоки (відмивання грошей, фінансування тероризму);
- упорядкувати оподаткування криптовалютних операцій;
- підвищити довіру та залученість на ринок (що сприятиме фінансовій інклюдії).

У світовій практиці країни вибирають різні моделі щодо регулювання криптовалют, які розглянемо на прикладі Європейського Союзу, Великої Британії, США та Канади, Швейцарії, Латинської Америки та України.

У червні 2023 р. ЄС ввів регламент *Markets in Crypto-Assets (MiCA)*, що запроваджує єдині ринкові правила для криптоактивів у межах Європи [15]. MiCA встановлює

обов'язкові вимоги для емітентів та провайдерів послуг: розкриття інформації, авторизацію діяльності, прозорість і захист клієнтів. Мета – підтримати цілісність ринку й фінстабільність, регулюючи публічні пропозиції криптовалют і інформуючи інвесторів про ризики [15]. Заплановано, що з 2024–2026 рр. усі існуючі криптобіржі та платформи ЄС мають отримати ліцензії у нацрегіональних органах, а токени, випущені без дозволу, будуть заборонені.

У Великій Британії FCA (управління з фінансового регулювання Великобританії) наглядає за криптокомпаніями насамперед з точки зору дотримання правил протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму. Водночас криптовалюти формально не визнані фінансовими активами (наприклад, Bitcoin визнається капітальним активом для оподаткування). Рекламні обмеження запроваджує Управління стандартів реклами (ASA). На відміну від ЄС, Британія ще не має власного «MiCA», але розробляє національні рамки (закони про стейблкоїни і біржі очікуються найближчим часом).

США поки не мають єдиного закону про крипту: ринок регулюється насамперед штрафними заходами. SEC, CFTC і IRS визначають окремі криптоактиви як цінні папери, товар або валюту залежно від ситуації. Уряд США стимулює розробку правил AML і/або створення реєстру для криптовалютних транзакцій. Одним із кроків стало схвалення Bitcoin ETF в 2024 р., що привернуло інституційний капітал. Своєю чергою, Канада вимагає реєстрацію всіх криптовалютних бірж на рівні провінцій і класифікує криптофонди як фонди грошових послуг. Податки на криптовалюти в Канаді прирівняні до оподаткування товарів.

Швейцарія демонструє прогресивний підхід: у 2020 р. прийнято закон «DLT act», який визнає DLT-цінні папери та дозволяє токенизувати права і фінансові інструменти. Криптоактиви там податково прирівнюються до майна: платники податків можуть обкладатися податком на прибуток або багатство від своїх криптоактивів. Інші європейські країни поступово інтегрують MiCA у національне право.

У деяких країнах Латинської Америки практикували експериментальні заходи. До прикладу, Сальвадор відомий тим, що в 2021 р. зробив Bitcoin офіційним платіжним засобом нарівні з доларом. Біткоїн там можна використовувати без обмежень: продавці зобов'язані приймати крипту, а податки можна сплачувати в Bitcoin. Цей крок служив стимулом для інвестицій і фінансової інклюдії, але зустрів і опір через волатильність. Інші країни (Центральноафриканська Республіка) пробували подібні кроки, проте швидко відмовилися.

Україна наразі розробляє власний комплекс норм. У 2021–2023 рр. прийнято Закон №2074 «Про віртуальні активи», який легалізує володіння криптовалютами для фізичних осіб (але не визнає їх законним платіжним засобом) [8]. Закон набуде чинності після прийняття низки підзаконних актів (зокрема, змін до Податкового кодексу щодо оподаткування криптодоходів) [8]. Національна комісія з цінних паперів (НКЦПФР) вже готує проект постанови, що імплементує ключові положення MiCA (авторизація провайдерів, ліцензування послуг з обігу віртуальних активів тощо) [8]. Заплановано, що українські

норми будуть синхронізовані з європейськими стандартами. У парламенті підготовлено проект закону, що дозволить легалізувати децентралізоване володіння криптовалютами, водночас прирівнявши їх до інших фінансових активів, – його перше читання очікується наприкінці 2025 р. [21].

Важливо, що підхід до регулювання визначається також балансом між стимулом інновацій та контролем ризиків. Скажімо, представники ринку вважають, що наджорстке законодавство може обмежити участь дрібних інвесторів і зупинити технологічний прогрес. Зі свого боку, МВФ попереджає про системні ризики: хоча крипторинки ще не завдають стійкої загрози, широке розповсюдження криптоактивів у країнах з низьким рівнем доходів може підірвати ефективність монетарної політики та валютний суверенітет [19]. Наприклад, перетворення значної частини заощаджень населення на криптовалюту або прив'язані до долара стейблкоїни може обмежити можливості центробанків впливати на грошову масу і обмінний курс. Тому багато експертів підкреслюють необхідність зважених правил: вони мають дати ринку правову визначеність (наприклад, чітко регламентувати оподаткування та звітність) і водночас не перекидати технологічні шляхи.

Україна вирізняється високим рівнем прийняття криптовалют серед населення, але водночас стикається зі значними регуляторними викликами. З одного боку, наша країна володіє всіма передумовами для розвитку сектора: високою технічною експертизою, значною діаспорою і потребою у швидких переказах (грошових переказах і пожертвуваннях). З іншого боку, відсутність повної правової визначеності досі створює «сірі зони»: відсутня чітка інструкція щодо умов функціонування криптобірж, майнерів і провайдерів гаманців. Наприклад, звітність VASP (платформ обміну криптовалют) не є уніфікованою, що ускладнює оподаткування та контроль.

Нинішні виклики здебільшого стосуються безпеки та довіри. Криптовалютні транзакції мають високий рівень анонімності, тому Україна потребує механізмів боротьби з фінансовими злочинами та шахрайством. Як показав досвід інших країн, інноваційні рішення без належного контролю можуть бути використані для відмивання коштів (наприклад, для обходу санкцій або нелегальних операцій). В Україні це питання набуло актуальності через війну та економічну нестабільність. До того ж велика волатильність криптовалют створює ризики для населення: непоінформовані інвестори можуть зазнавати суттєвих збитків при раптових обвалах курсу.

Ще одним викликом є адміністративна спроможність. Щоб ефективно регулювати криптоактиви, необхідні експерти з блокчейн-технологій та відповідної аналітики. Національний банк України зазначав, що важливо встановити, хто саме здійснюватиме нагляд (НБУ, НКЦПФР чи інший орган) [21]. НБУ вже заявив, що не має наміру визнавати криптовалюту законним платіжним засобом і прагнути забезпечити, щоб віртуальні активи не підірвали ефективність монетарної політики [21].

Перспективи України слід розглядати на фоні глобальних тенденцій. Найближчими роками очікується запровадження у Європі MiCA, і Україна планує синхронізуватися з цим регламентом [8]. Це дасть українським крип-

тофірмам перевагу – можливість працювати на єдиному європейському ринку після його створення. Регуляторна визначеність також підвищить інвестиційну привабливість країни і допоможе запобігти податковим втратам: за деякими оцінками, Україна недоотримала понад \$200 млн податків за останні кілька років через нерегульований крипторининок [21]. З іншого боку, Україна може використати свій досвід прийняття криптовалют у важкий час (наприклад, збір гуманітарних пожертв через криптобіржі) як кейс для розвитку блокчейн-сектора.

Отже, на тлі глобальної цифровізації фінансів Україна стоїть перед вибором: посилити регулювання і законодавчо закріпити правила гри чи залишити ринок у стані «пілотного проекту». За прогнозами аналітиків, країни з чіткими правилами захищають інвесторів і водночас залучають підприємців та нові технології. Поступовий, але прозорий підхід, що враховує європейські норми та специфіку локального ринку, може стати запорукою того, що Україна залишиться важливим гравцем у світовому криптоспросторі.

Висновки. Таким чином, криптовалюти перетворюються із фінансових новацій у суттєвий елемент глобальної економіки. Їх поширення значно розширило фінансові можливості населення, особливо в країнах із нестабільними валютами, водночас породивши нові виклики для регуляторів. У статті проаналізовано, що функціонування світового ринку криптовалют характеризується динамічним зростанням користувачів та капіталізації (зокрема понад 560 млн глобальних користувачів і піковими ринковими капіталізаціями у трильйони доларів), регіональними відмінностями — Азія та Африка демонструють найбільшу частку населення, залученого до криптовалют, а також інституційним впливом: зростання інтересу великих інвесторів (ETF, венчурні інвестиції) сприяло прискоренню торгівлі великими сумами.

Якщо оцінювати моделі регулювання, то всі проаналізовані країни використовують різні підходи: від прогресивних (ЄС MiCA, Швейцарія) до обережних (частина Азії). Наведено приклади щодо адаптації законів у Канаді і Британії, юридичних рамок у Швейцарії, легалізації криптовалют в Сальвадорі (із податковими преференціями). Міжнародні інституції (МВФ, ФСБ/IMF) звертають увагу, що кристалізація правил повинна супроводжуватися оцінкою макроекономічних ризиків (уникати надмірної доларизації через стейблкоїни, захищати монетарні інструменти).

Для України ключовими виявляються етапи імплементації закону про віртуальні активи та синхронізація з європейськими стандартами. У статті наголошено, що успіх українського ринку криптовалют багато в чому залежатиме від поступовості регулятивних змін та ефективної співпраці з глобальними фінансовими організаціями. Прийняття прозорих правил може перетворити виклики (ринкові коливання, загроза шахрайства) на можливості (притоки інвестицій, технологічний розвиток), а нерегульованість загрожує фінансовій стабільності та інвестиційному клімату країни. Вважаємо, що криптовалюти мають і надалі залишатися в центрі уваги науковців і практиків, які повинні спільно шукати оптимальні шляхи інтеграції інновацій у національну економіку з мінімальними ризиками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кришталь Г., Васильконова Е., Брюховецька І. Правове регулювання криптовалют. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Юридичні науки*. 2023. № 4 (67). С. 18–24.
DOI: <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.4.3>
2. Гайдучок О. О. Особливості віртуальних активів як об'єкта звернення стягнення у виконавчому провадженні. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2025. Вип. 88. Ч. 2. С. 336–342. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/05/47-1.pdf?utm>
3. Плиса В., Дзямка М. Криптовалюти у фінансовій системі України: виклики та можливості. *Економіка та суспільство*. 2024. № 65.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-31>
4. Графіки глобальної капіталізації ринку криптовалют. URL: <https://www.coingecko.com/uk/global-charts>
5. Криптоэкономика та її глобальний вплив (2025). URL: https://cryptaza.com.ua/kriptoekonomika-i-ii-vpliv-na-svitovu-ekonomiku/?utm_source=chatgpt.com
6. About e-hryvnia, the digital currency of the National Bank of Ukraine. URL: <https://bank.gov.ua/en/payments/e-hryvnia?utm>
7. BIS Bulletin №108. URL: <https://www.bis.org/publ/bisbull108.pdf?utm>
8. Crypto Regulation in Ukraine // CMS. (2025, June 16). URL: <https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-to-crypto-regulation/ukraine>
9. Cryptocurrency and Law: 2024 Outlook (2025). URL: <https://www.htlj.org/article/cryptocurrency-and-law-2024-outlook/>
10. Cryptocurrency Explained With Pros and Cons for Investment // Investopedia. (2025, August 12). URL: <https://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp>
11. Cryptocurrency Historical Data. URL: https://coinmarketcap.com/historical/?utm_source=chatgpt.com
12. Cryptocurrency Ownership Data // Triple-A. (2024). URL: <https://www.triple-a.io/cryptocurrency-ownership-data>
13. Elements of Effective Policies for Crypto Assets // IMF (2023). URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2023/02/23/Elements-of-Effective-Policies-for-Crypto-Assets-530092>
14. How many currencies are there? URL: <https://www.demandsage.com/number-of-cryptocurrencies/>
15. Markets in Crypto-Assets (MiCA) Regulation // European Securities and Markets Authority. URL: <https://www.esma.europa.eu/esmas-activities/digital-finance-and-innovation/markets-crypto-assets-regulation-mica>
16. Narain, A., Moretti, M. Regulating Crypto // International Monetary Fund. (2022, September). URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/09/Regulating-crypto-Narain-Moretti>
17. Stablecoins: Definition, How They Work, and Types // Investopedia. (2025, August 19). URL: <https://www.investopedia.com/terms/s/stablecoin.asp>
18. The 2024 Global Crypto Adoption Index: Central & Southern Asia and Oceania (CSAO) Region Leads the World in Terms of Global Cryptocurrency Adoption // Chainalysis. (2024, September 11). URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index/>
19. The Changing Landscape of Crypto Assets – Considerations for Regulatory and Supervisory Authorities // International Monetary Fund. (2024, February 23). URL: <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/02/23/sp022324-changing-landscape-crypto-assets-considerations-regulatory-and-supervisory-authorities>
20. Today's Cryptocurrency Prices by Market Cap. URL: https://coinmarketcap.com/?utm_source=chatgpt.com
21. Ukraine weighs new bill aligning its 'crypto' laws with EU // Coingeek. (2025, August 15). URL: <https://coingeek.com/ukraine-weighs-new-bill-aligning-its-crypto-laws-with-eu/>

REFERENCES

- Cryptocurrency and Law: 2024 Outlook. (2025). Retrieved from <https://www.htlj.org/article/cryptocurrency-and-law-2024-outlook/>
- About e-hryvnia, the digital currency of the National Bank of Ukraine. (n.d.). Retrieved from <https://bank.gov.ua/en/payments/e-hryvnia?utm>
- BIS Bulletin №108. (n.d.). Retrieved from <https://www.bis.org/publ/bisbull108.pdf?utm>
- CMS. (2025, June 16). Crypto Regulation in Ukraine. Retrieved from <https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-to-crypto-regulation/ukraine>
- Chainalysis. (2024, September 11). The 2024 Global Crypto Adoption Index: Central & Southern Asia and Oceania (CSAO) Region Leads the World in Terms of Global Cryptocurrency Adoption. Retrieved from <https://www.chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index/>
- Coingeek. (2025, August 15). Ukraine weighs new bill aligning its 'crypto' laws with EU. Retrieved from <https://coingeek.com/ukraine-weighs-new-bill-aligning-its-crypto-laws-with-eu/>
- Cryptocurrency Historical Data. (n.d.). Retrieved from https://coinmarketcap.com/historical/?utm_source=chatgpt.com
- European Securities and Markets Authority. Markets in Crypto-Assets (MiCA) Regulation. Retrieved from <https://www.esma.europa.eu/esmas-activities/digital-finance-and-innovation/markets-crypto-assets-regulation-mica>
- Haiduchok, O. O. (2025). *Osoblyvosti virtualnykh aktyviv yak ob'ekta zvernennia stiahnennia u vykonavchomu provadzhenni* [Features of virtual assets as an object of recovery in enforcement proceedings]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnoho Universytetu. Seriya Pravo*, 88(2), 336–342. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/05/47-1.pdf?utm>
- How many currencies are there? (n.d.). Retrieved from <https://www.demandsage.com/number-of-cryptocurrencies/>
- Hrafky hlobalnoi kapitalizatsii rynku kryptovaliut [Charts of the global cryptocurrency market capitalization]. (n.d.). Retrieved from <https://www.coingecko.com/uk/global-charts>
- IMF. (2023). Elements of Effective Policies for Crypto Assets. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2023/02/23/Elements-of-Effective-Policies-for-Crypto-Assets-530092>
- International Monetary Fund. (2024, February 23). The Changing Landscape of Crypto Assets – Considerations for Regulatory and Supervisory Authorities. Retrieved from <https://www.imf.org/en/News/Articles/2024/02/23/sp022324-changing-landscape-crypto-assets-considerations-regulatory-and-supervisory-authorities>
- Investopedia. (2025, August 12). Cryptocurrency Explained With Pros and Cons for Investment. Retrieved from <https://www.investopedia.com/terms/c/cryptocurrency.asp>

Investopedia. (2025, August 19). Stablecoins: Definition, How They Work, and Types. Retrieved from <https://www.investopedia.com/terms/s/stablecoin.asp>

Kryptoekonomika ta yii hlobalnyi vplyv [Cryptoeconomics and its global impact]. (2025). Retrieved from https://cryptaza.com.ua/kryptoekonomika-i-ii-vplyv-na-svitovu-ekonomiku/?utm_source=chatgpt.com

Kryshtal, H., Vasytkonova, E., & Briukhovetska, I. (2023). *Pravove rehuliuвання kryptovaliuty* [Legal regulation of cryptocurrency]. *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Yurydychni nauky*, 4(67), 18–24. <https://doi.org/10.32689/2522-4603.2023.4.3>

Narain, A., & Moretti, M. (2022, September). Regulating Crypto. *International Monetary Fund*. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2022/09/Regulating-crypto-Narain-Moretti>

Plysa, V., & Dziamka, M. (2024). *Kryptovaliuty u finansovii systemi Ukrainy: vyklyky ta mozhlyvosti* [Cryptocurrencies in the financial system of Ukraine: challenges and opportunities]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-31>

Today's Cryptocurrency Prices by Market Cap. (n.d.). Retrieved from https://coinmarketcap.com/?utm_source=chatgpt.com

Triple-A. (2024). Cryptocurrency Ownership Data. Retrieved from <https://www.triple-a.io/cryptocurrency-ownership-data>

Стаття надійшла до редакції 27.08.2025 р.

Статтю прийнято до публікації 13.09.2025 р.